

N:o 70.

Ank. till Riksd. Kansli den 26 April 1872, kl. 9 e. m.

Utlåtande, i anledning af en punkt i den af Riksdagens år 1871 församlade revisorers berättelse angående granskning af statsverkets samt andra utaf allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning år 1869.

(I. A.)

Sedan Stats-Utskottet införskaffat de för pröfningen af de utaf revisorerne, i revisionsberättelsen under rubrik "Biskopslönereglerings-fonden" (pag. 159 och 160), omförmälda förhållanden nödiga upplysningar, får Utskottet rörande detta ärende afgifva yttrande.

Beträffande *löneregleringen för biskopen i Lunds stift*, hade revisorerne af såväl ett under den 29 April 1869 till Statskontoret aflåtet nådigt bref, som öfriga frågan rörande handlingar hufvudsakligen inhemtat följande:

I anledning af Rikets Ständers uti underdånig skrifvelse den 18 Mars 1857 gjorda anhållan, aflät Kongl. Maj:t under den 16 December 1859 nådig proposition, angående grunderna för ett allmänt ordnande af biskoparnes aflöning. Denna nådiga framställning, enligt hvilken biskopens i Lunds stift aflöning skulle utgöra 15,000 R:dr, blef af Rikets Ständer i detta hänseende bifallen; men vid tillkännagifvande af sitt i ämnet fattade beslut trodde dock Rikets Ständer sig böra hos Kongl. Maj:t anmäla att, i afseende på den ifrågavarande regleringen af biskopar-

nes aflöning, Presteståndet för sin del ansett att, utom hvad den nådiga propositionen innehöller, bland andra, följande bestämmelse borde meddelas: "Afkastning af boställen, hemman, lägenheter eller jordar, som för all framtid blifvit biskop i visst stift uttryckligen tillförsäkrad, må ej till annan biskops aflöning användas".

Till åttlydnad af föreskriften i Kongl. brefvet den 26 Februari 1864 afgaf den för ordnande af presterskapets löneinkomster inom Malmöhus län tillsatta nämnd under den 24 April 1867 förslag till reglering af aflöningen för biskops-embetet i Lunds stift, åtföljdt af utredning angående de med samma embete då förenade löneförmåner, hvilka voro nedannämnda, uppskattade till följande årliga inkomstbelopp, nemligen:

kronotionde	6,912: 10.
altarhafre	33: 4.
kyrkotionde	47: 3.
ordinarie ränta och halmstädja	13: 49.
ersättning för mistad forsellön	300: 29.
ersättning för mistad kronotionde	11: 25.
studieskatt och cathedraticum	480: —
Helgona gård och gods	18,449: 17.
prebendepastoraten Fjellie och Flädje samt Lomma	14,923: 97.
	<hr/>
	tillhopa 41,170: 34.
Derifrån afgingo till prebendekomministrarne	2,961: —
Alltså återstode behållen inkomst	<hr/> 38,209: 34.

Uti häröfver afgifvet underdånigt utlåtande af den 6 April 1869 återopade Kammarkollegium, bland annat, sitt jemte Statskontorets, uti ett föregående utlåtande angående löneregleringen för samtliga biskoparne den 10 Juni 1863, afgifna yttrande derom, att Presteståndets förenämnda åsigt icke utan rubbning af de grunder för regleringen, som redan blifvit af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer antagna och i Kongl. Maj:ts nådiga bref den 15 Juni 1861 tillkännagifna, läte tillämpa sig för biskopen i Lunds stift, enär inkomsten af Helgonagården m. m. ensam öfversteg den för honom bestämda lön af 15,000 R:dr, helst Kongl. Maj:t, om än icke med uttryckligt gillande deraf, i sitt nådiga bref den 26 Februari 1864, angående verkställighetsåtgärder för ifrågavarande lönereglering, ånyo upptagit lönen för bemälda biskop till samma belopp.

Då emellertid härvid förekomme att, på sätt Domkapitlet i Lunds stift jemväl anmärkt, Rikets Ständer i den underdåniga skrifvelse af den 29 Oktober 1860, i hvilken Rikets Ständer tillkännagifvit sitt, äfven af Presteståndet biträdda, beslut om bifall till Kongl. Maj:ts förslag rörande grunderna för biskopslöneregleringen, derjemte anmält, att Presteståndet för sin del ansett böra, utöfver hvad Kongl.

Maj:ts förslag innehöle, meddelas den bestämmelse, att afkastning af boställen, hemman, lägenheter eller jordar, som för all framtid blifvit biskop i visst stift uttryckligen tillförsäkrad, ej måtte till annan biskops aflönande användas; alltså och då, enligt hvad handlingarne utmärkte, Helgona gård och gods måste anses vara biskopen i Lunds stift anslagna under sådana vilkor att, derest berörda, af Presteståndet antagna och af Rikets Ständer i underdånighet anmälda bestämmelser skulle tillämpas, biskopens löneinkomster komme att vida öfverstiga det belopp, hvartill Rikets Ständer eljest och jemväl Presteståndet, i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, ansett samma löneinkomster böra fastställas, och förty, vid dessa sinsemellan stridiga bestämmelser, det vore tvekan underkastadt, huruvida en del af omförmälda egendomars afkastning kunde, såsom Kammar-kollegium hemställt, till biskopslöneregleringsfonden indragas och således användas för uppbringande af andra biskopars löner till de för dem stadgade belopp, eller prebendepastoratsens afskiljande från biskopsembeten, hade Kongl. Maj:t, enligt ofvannämnda nådiga bref af den 29 April 1869, funnit grunderna för ifrågavarande reglering för det dåvarande ej kunna i vidsträcktare måtto tillämpas, än att — jemte förklarande att till biskopslöneregleringsfonden skulle indragas den biskopen i Lunds stift anslagna kronotionde jemte forlön derå, ersättning för mistad kronotionde från Bjäre härad 11 R:dr 25 öre och ränta, innefattande den fordna altarhafran och halmstädjan, motsvarande 46 R:dr 54 öre, äfvensom att Fjelic och Flädje församlingars egenskap af biskopsprebende skulle upphöra — biskopen skulle så väl vid Lomma församlings pastorat såsom prebende samt inkomsten af kyrkotionden från Luggude fögderi, 21 kubikfot råg, studiiskatten 321 R:dr 75 öre och cathedraticum 176 R:dr 25 öre, som ock vid afkomsten af Helgona gård och gods bibehållas tills vidare och intilldess annorlunda kunde varda i nåder förordnad.

Jemlikt det af Kongl. Maj:t till 1859—1860 års riksdag aflåtna nådiga förslag till grunder för regleringen af biskoparnes aflöning, hvilket förslag, hvad anginge tiden för regleringens genomförande, blifvit af samtliga riksstånden enhälligt antaget, borde emellertid ifrågavarande reglering ega rum vid biskops afgang eller förut, derest biskop blifvit med förbindelse att underkasta sig lönereglering tillsatt. Enär likväl, efter dåvarande biskopens i Lunds stift afgang, ifrågavarande lönereglering, enligt hvad uti det nådiga brefvet antyddes, icke blifvit till fullo genomförd, utan syntes komma att framdeles utgöra vidare föremål för Kongl. Maj:ts nådiga pröfning, hade revisorerne ansett sig nu endast böra fästa uppmärksamhet vid den ganska betydliga inkomst, biskopslöneregleringsfonden hade att förvänta, då lönen för biskopen i Lunds stift blefve slutligen reglerad till det belopp, 15,000 R:dr, Kongl. Maj:t i sådant hänseende föreslagit, och samtliga riksstånden godkänt.

Sedan Utskottet, genom dess ordförande, hos den statsrådsledamot, hvilken blifvit i nåder förordnad att under innevarande riksdag utöfva den befattning

med riksdagsärenden, som, enligt § 46 af Riksdagsordningen, tillkommer en ledamot af Statsrådet, anhållit om upplysning angående det eller de beslut, som Kongl. Maj:t, i sammanhang med aflåtandet af ofvanberörda nådiga bref den 21 April 1869 om lönereglering för biskopen i Lunds stift, eller sedermera, kunde hafva fattat i afseende på ytterligare reglering af biskopslönen i nämnda stift, har bemälde statsrådsledamot uti skrifvelse den 15 sistl. Mars till Utskottet öfverlemnadt utdrag, i hvad angår ifrågavarande lönereglering, af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden den 29 April 1869 och derjemte tillkännagifvit, att Kongl. Maj:t under den sedermera förflutna tid icke fattat något beslut i förevarande ämne.

Af ofvannämnda stadsrådsprotokoll inhemtas, att Kongl. Maj:t, i sammanhang med berörda lönereglering, i nåder beslutit, att framdeles lemna Riksdagen och Allmänna Kyrkomötet tillfälle att afgifva yttrande i fråga om rätta förståndet af Rikets Ständers i ofvanomförmälda underdåniga skrifvelse anmälda beslut.

Utskottet har, för ledning vid bedömandet af de villkor, hvarunder Helgona gård och gods blifvit biskopen i Lunds stift anslagna, förskaffat sig kännedom af åtskilliga handlingar, hvilkas innehåll Utskottet ansett sig böra här fullständigt meddela.

Ett af Konung Carl XI den 14 December 1682 utfärdadt nådigt bref har följande lydelse:

“Wij Carl etc. Gjörom witterligt, att alldenstund Biskopen uti Skåne Oss elskelig, Wyrdige och Höglärde Mag. Canutus Hahn hafwer låtit sig benöija med tolf bönder under Biskopsstohlen i Lundh, där likwäl hans frambledne Antecessor har innehafft emot någre och sjuttijo, och Wårt Råd, Feltmarskalk och General Gouverneur Hr Ruthger von Aschenbergh har sedermera för brukets skull wijd Hellene kyrkia, som är förordnat till en Biskopsladugård, tillagdt honom några bönder af Torn och Råby, hvilka alle äro uptagne på frijhet och ljetet ännu bebygde, anhållandes Biskoppen i underdånighet att få niuta och behålla dem under ugedagsfrijhet; fördenskull hafwe Wij af Gunst och Nåde i betrachtande till bemälte Biskops trogna Zele och goda fortjänster sådant nådigst bewilliat, giörom det och förmedelst detta i Wårt öppna brefs kraft i så måtto att Wij nådigst förunne Biskopen Magister Canuthus Hahn oturberat att niuta och besitta de honom således under Biskopsstohlen tillslagne bönder under Ugedagsvillkor och frijhet så länge han lefwer och Biskops-Embetet företräder, det alle som wederbör hafwe sig hörsambligen att effterrätta; Till yttermera Wisso hafwom Wij etc.“

Under den 6 Oktober 1688 afläts till Generalguvernören Grefve Ruthger von Aschenberg och Kammarrådet A. G. Lindhielm ordre att indraga till kronan Hellene kyrka med dess gård och underliggande jord, hvilket då mera affidne biskopen Hahn på listiden innehaft; varande denna ordre af följande lydelse: “Carl etc. Wår synnerliga ynnest etc. Såsom Wij förnimme af Edhert und. bref

daterat den 22 Julij sistlidne, att Helene kyrckia medh dess gårdh i Lund, samt underliggande jordh och hemman, hafwer allthijd warit Landsdomaren dher i Skåne på löhn anslagen, för åhn Wij år 1668 och 1682 månede gifwer frambledde Biskoppen Mag. Knuth Hahn Wårt nådiga breef, att behålla samma lägenheeter dhels under Biskopsstohlen, dhels alliest så länge han lefde, som eth personale beneficium; alltså emådan be:te Biskopp åhr för een tijdh sedan medh döden afgången, och alle slijke tillförende till publike nödtorrfter anslagne räntor och lägenheter, böre i föllie af Riksdagzbeslutet och stadgan till Oss och Chronan igen åtherkallas; hafwandes dätta allenast som förbemt åhr, warit en personale benådhnung åth Biskopen Hahn allena; dy kan dhet inthet wijdare extenderas på hans successorer, uthan åhr härmedh till Edher Wår nådige willie och befallningh, att J alle desse förber:de räntor och lägenheter nu strax åtherkalle och indrage; och effter dhe tillförende hafwe warit Landzdomaren el. Lagmannen dher i Hertigdömet på löhn anslagne, så tycke Wij och bäst wara, att dhe jämbwähl här effter så blifwa måge, hwarom Wij dock först wehle inhämpta edert underdåniga betänckiande; befallande Eder etc." Det af Grefve von Aschenberg och Kammarrådet A. G. Lindhielm i anledning af detta nådiga bref den 30 samma månad afgifna utlåtande är, enligt en i Kammararkivet befintlig, ehuru ej vidimerad, afskrift af följande innehåll:

“Stoormechtigste Konungh, Allernådigste Herre. Såsom E:s Kongl. M:t igenom dess ankombne bref af den sistlidne 6 October nådigst befaller att Helena kiörka wijdh Lundh, samt underliggiande jord och hemman som tillförende warit Landzdomaren i Skåne anslagne, och sahl. Biskopen Magister Knuth Hahn, efter E:s Kongl. M:ts bref dat. A:o 1681 och 1682 som ett personalbeneficium har åtniutit, nu sedan han wore medh döden afgången, skulle återigen i föllie af Riksdagsbeslutet och stadgan straxt indragas, och Lagmannen här under på löhn anslåss, hwarom E:s Kongl. M:t likwähl först vårt underdånigste betänckiande nådigst requirerar, alltså berättte Eders Kongl. M:t Wij därpå underdånigst Oss om desse lägenheters revocation allareda hafwa ordre låtit afgå; kunne ock icke annat förstå, än att det skulle wara, om icke för denne, doch för efterkommande Lagmannen lägligit, om honom Helena kiörka, medh så många räntor som till hans löhn kunna förslå, blefve anslagne, efter det ligger nästan mitt i landet, dher hvar och en som honom har att tillyta, honom bequämbiligast finna kunne; Wij ser och intet att E:s Kongl. M:t något därigenom afgår; warandes för E:s Kongl. M:t lijka mycket om han löhnen i penningar eller godzräntor åtnjuter; och dherföre hemställe under Eders Kongl. M:ts nådigste gottfinnande underdånigst, på hvilketdera sätt som dessa räntor härefter nyttias skola, hvilka doch icke alla dhertill behöfwes, eftersom Biskopen dhe honom förundte hemmanen med full insockne rättighet samt Cronotijonden åthnutit hafwer, så att dhe inalles efter Jordeboken stijga till 1530 D:r Silfwermynt åhrligen, och fast dhe icke efter Egendomen

kunna för den räntan alldeles göra fyllest, utban wijd en rätt skattläggning blij ringare, så lärher likwäl en godh dehl öfwerskiuta det quantum som Lagmanslöhen fordrar och sådant till andre Kongl. M:ts nödtorffter kunna användas“.

Enligt de ifrågavarande löneregleringsfråga rörande och af Kongl. Maj:t pröfvade handlingar, skulle biskopens i Lunds stift dispositionsrätt till Helgona gods och gård grunda sig på § 5 af Kongl. Maj:ts den 18 April 1689 meddelade nådiga resolution “uppnå dhe ärenden och angelägenheter som Biskopen öfver Skåne stift Vyrdige och Höglärde Mag. Christianus Papke underdånigst haar inlefererat“; och är denna § af följande lydelse: “Oansedt förre Biskopar hafwe warit med anseenliga intrader och förmåhner benådade, så har dock en stor deel deraf varit personal beneficier, som för medlens stora knapphet skull inthet kunnat alt immerfort från publico mistas och umbähras, ty har Kongl. Maj:t nödigt erachtadt deröfver ett visst uppsättia låta så att Biskopparna hädanefter måga wetha hvad som dhem århligen till underhåaldh beståås och egeentelig under Biskopsstohlen härefter skall höra, nembl. dhet skall Biskopen först få nyttia och innehafwa Hellgona kyrkia med dhe *trätton* dertill liggjande hemman under ugedagsfrihet, oachtadt Indelnings-Commissionen i Skåne Anno 1688 haar dhet reducerat; sedan och för det andra har han till att niuta Prebenbepastoratet Lomma med dess annexer Flädie och Fjälje, dhe vanlige tijonderne, städie-spannemålen, studiiskatten och altarehafran som nu århligen honom påføres, och dessutom af någre vissa wijdh Skåniska staten dhe 180 Riks Daler silfvermynt som Biskoparne af ålder hafwa för tijonden af Bjere häradh åtniutit samt dhet århliga cathedraticum och slijka inkomposter som hans antecessorer varit wana af pastoraterna bekomma, jempte Trättiosju dahl. århligen till wed efter staten“.

Enligt Utskottets åsigt gifwa dessa handlingar otvetydigt vid handen, att Helgona gods och gård icke blifwit biskopen i Lund *uttryckligen för all framtid* tillförsäkrade och att således, äfwen om åt Presteståndets ofvanomförmälda uttalande gäfves giltigheten af ett privilegii-stadgande, lagligt hinder icke förefunnits att i denna del iakttaga och bringa till ofelbar verkställighet Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers beslut angående biskopslöneregleringen.

Af handlingarne rörande det af Kongl. Maj:t år 1869 pröfvade förslag till reglering af biskopens i Lund aflöning har Utskottet emellertid inhemtat, att de upplysningar, hvilka ofvan anförda handlingar innehålla rörande sättet, hvarpå Helgona gård och gods blifwit till biskopens i Lund aflöning anslagen, icke varit vid ärendets pröfning för Kongl. Maj:t tillgängliga, utan att fastheldre Domkapitlet i Lund, uti sitt den 6 November 1867 afgifna utlåtande om regleringen af biskopslönen, wäl åberopat delar af ofvanintagna Kongl. bref af 14 December 1682 och jemwäl stadgandet att biskop Hahn skulle få njuta och behålla de honom anslagna hemman under “ugedagsfrihet“, men derved icke omförmält det för bedömande af biskopens rätt särdeles vigtiga tillägget “så länge han lefver och biskopsembetet

företräder“. Om således vid ärendets pröfning hos Kongl. Maj:t någon ovisshet kan hafva rådt derom, huru Helgona gods kommit att användas till biskops aflöning och följaktligen huruvida möjligen Presteståndets omförmälda uttalande skulle kunna vara på afkastningen af nämnda gods tillämpligt, innebär dock detta Presteståndets uttalande icke något vidare än att öfverskottet af afkastningen från Helgona gods icke finge till *annan biskops* aflöning användas. Men derom att biskopens i Lund aflöning ej borde utgå med högre belopp än 15,000 R:dr är Presteståndets godkännande af Kongl. Maj:ts förslag lika obetingadt, som de öfriga ståndens. Äfven om, i det skick saken visar sig vid dess pröfning hos Kongl. Maj:t, det kunde anses utgöra föremål för Kyrkomötets åtgärd, att deltaga i bestämmande om huru de medel, som öfverstego det af Kongl. Maj:t och alla fyra stånden godkända aflöningsbeloppet 15,000 R:dr, skulle användas, synes dock klart att biskopen i Lund ej har rätt till högre aflöning än nyssnämnda belopp. Vid sådant förhållande lärer både helgden af Kongl. Maj:ts och Rikets Ständers en gång fattade beslut, samt vården derom, att allmänna medel icke onödigt förslösas till höjande af derförutan mer än tillräckliga aflöningsbelopp, mana dertill att ifrågasvarande öfverskottsmedel icke utbetalas till biskopen i Lund, utan för det allmännas räkning förvaras intill dess Kongl. Maj:t kommer i tillfälle att om desamma disponera. I öfverensstämmelse härmed hemställer Utskottet, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla det täcktes Kongl. Maj:t tillse, att den af Kongl. Maj:t och Rikets Ständer gemensamt beslutade reglering af biskopens i Lund stift löneförmåner varder till fullo verkställd.

Stockholm den 26 April 1872.

På Stats-Utskottets vägnar:

Arvid Fr:son Posse.

Reservation:

af Herrar Friherre *F. A. Funck*, *F. Brusewitz*, *C. E. Casparsson*, *C. Ekman*, Friherre *C. Skogman*, *E. af Klint*, Friherre *J. Stjernblad*, Grefve *C. Beck-Friis*, Friherre *F. von Essen*, *R. Montgomery-Cederhielm* och Grefve *A. F. Wacht-*

meister, hvilka ansågo Utskottets motivering och hemställan böra på följande sätt affattas:

“Enär af ofvannämnda statsrådsprotokoll inhemtas, att Kongl. Maj:t, i sammanhang med berörda lönereglering, i nåder beslutit, att framdeles lemna Riksdagen och Allmänna kyrkomötet tillfälle att afgifva yttrande i fråga om rätta förståndet af Rikets Ständers i ofvanomförmälda underdåniga skrifvelse anmälda beslut, har Utskottet ansett hvad revisorerne i förevarande hänseende anført för närvarande icke föranleda till någon annan åtgärd, än att Utskottet skolat förhållandet till Riksdagens kännedom meddela.“

Herr *C. Petre* och Grefve *L. af Ugglas* hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i frågans afgörande hos Utskottet.

N:o 71.

Ank. till Riksd. Kansli den 27 April 1872, kl. 10 f. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition, angående begravnings- och öfriga kostnader med anledning af Hennes Maj:t Drottning Lovisas dödliga fränfälle.

(1:sta U. A.)

Uti en den 12 innevarande månad till Riksdagen aflåten nådig proposition (N:o 31) är meddeladt, att enligt numera afslutade och till Kongl. Maj:t inkomna redogörelser för de kostnader, som med anledning af Hennes Maj:t Drottning Lovisas